

PRAVILA KOPRIVNIČKOG ČIZMARSKOG CEHA IZ 1673. GODINE

Stanovništvo gradova sjeverozapadne Hrvatske osebujan način života u prošlosti duguju jednim dijelom i cehovskim udrugama.¹

Cehovske udruge bile su odraz gospodarske razine pojedinih gradova. Kupovna moć i potreba građana za opskrbom, proizvodima svakodnevne upotreba poticala je obrtnike da se udružuju u strukovne organizacije istih ili različitih struka u gradu. Udruženi u cehove obrtnici su stjecali sigurnije uvjete života i rada², a gradska uprava bolju kontrolu rada.

Svoj prvi procvat na prostoru tada srednjovjekovne Slavonije cehovi doživljavaju u 15. st. Privilegije je cehovima dodjeljivala gradska vlast ili vladar, crkvena vlast (kaptol), vlastelin na feudalnom posjedu. U tome se isticao ugarsko-hrvatski kralj Matijaš Korvin (1458-90). Već tada privilegiji sadrže osnovna pravila cehovske organizacije. Oni su temeljni cehovski zakon po čijim se pravilima vladaju svi članovi ceha - majstori, djetiči i šegrti.³

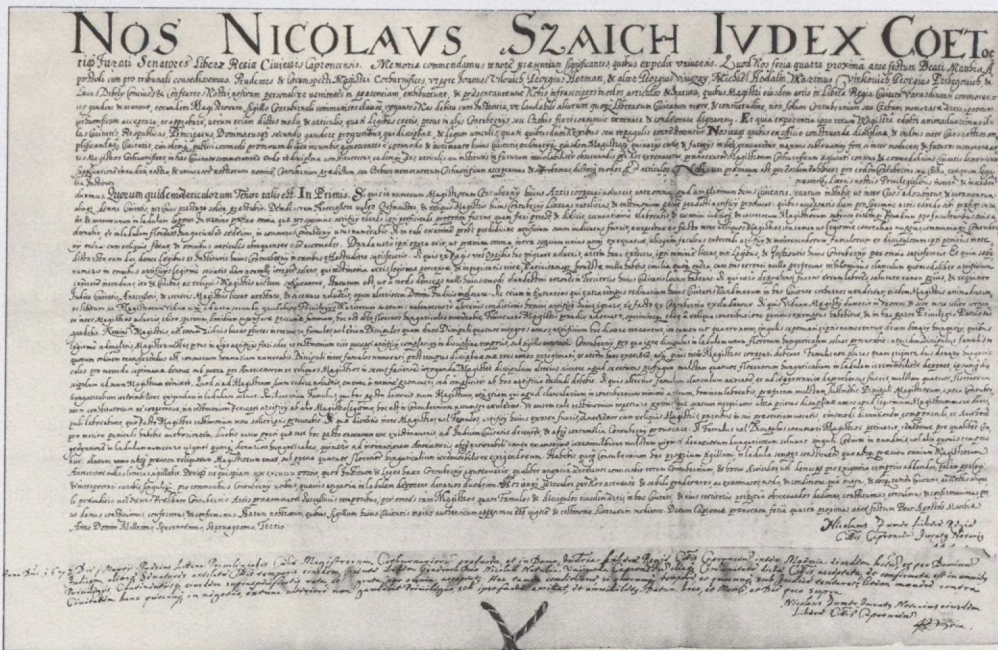
Postojanje cehova u Koprivnici prije provale Turaka dokazuje sačuvani pečatnjak kožarskog ceha, dok je dokumentarna građa toga doba izgubljena.⁴

Nakon stradanja, pljački i ratova prouzrokovanih turskim nasrtajima kroz gotovo cijelo 16. stoljeće, životne su se prilike poboljšale. Oživljavanjem gospodarstva obnavljaju se i cehovske udruge, u Koprivnici već u prvoj polovici 17. stoljeća.⁵ Prvi se udružuju kovači, zlatari, bravari, mačari, remenari i sedlari u zajednički ceh 1653. godine. Priključuju im se krznari, stolari, staklari i sapunari u drugoj polovici 17. stoljeća.⁶ Do početka 19. stoljeća djeluje devet cehovskih udruga.⁷ Pretpostavlja se kako su koprivnički čizmari i njima srodne struke, poput opančara, štavljača, postolara i remenara bili brojni.⁸

U Hrvatskom povijesnom muzeju (dalje HPM) u Zagrebu čuva se dio građe koprivničkog čizmarskog ceha. Ovom prigodom analizirali smo dokumente pod inventarnim brojevima 7504 i 10.594. Prvi je pisan na pergameni na latinskom jeziku. Drugi dokument također je pisan na latinskom, ali na papiru.

Dokument (HPM 7504) je pergamena veličine 52 x 70 cm. Njega su, u ime gradske uprave, izdali gradski sudac i senatori 20. veljače 1673. godine, a ovjeren je potpisom gradskog bilježnika i osnažen visećim pečatom slobodnog kraljevskog grada Koprivnice otisnutim u vosku. Natpis na pečatu je oštećen i nečitak dok su dijelovi grba grada Koprivnice vidljivi. Iznad grba nalazi se oznaka godine: "1610". Pečat je smješten u kutiji, koja je pričvršćena prepletenom crveno-bijelo-modrom vrpcom za pregamenu. Nedostaje poklopac kutije.

U ovom dokumentu navodi se kako su pred gradskog suca **Nicolausa Szaicha** i ostale senatore slobodnog kraljevskog grada Koprivnice došli četiri dana pred blagdan **sv. Matije Apostola**⁹ koprivnički čizmari: **Ioannes Vilouich, Georgius Herman, Georgius Viniczay, Michael Hodalin, Martinus Cvinkouich, Georgius Pribegouich, Lucas Debely** i predstavili odredbe kojima se služe majstori istog

Pravila koprivničkog čizmarskog ceha, 1673. g. (Foto služba HPM)

zanata u gradu Varaždinu. Brinući se za napredak i korist grada, sudac i senatori odlučili su, kako je navedeno, odredbe sačuvati, prepisati i potvrditi. Prijem teksta odredbi cijeli jedan redak rukopisa je temeljito prebrisan što nije zanemarivo i na što ćemo se kasnije osvrnuti.

Same odredbe nisu međusobno strogo odvojene. Prva govori o načinu primanja novih članova u ceh. Novi član prima se u prisutnosti gradskog senata, upisuje se među građane, polaže zakletvu i prihvaća običaje grada. Nakon što je primljen među građane, budući član čizmarskog ceha dužan je pokazati pred cehmajstorom (stariješinom ceha) i ostalim majstorima rodni list i svjedočanstvo o naučenom zanatu. Zatim u određenom vremenskom roku mora izraditi majstorski rad i jedan zlatnik staviti u cehovsku ladicu. Majstorski rad ocjenjuju majstori koje je kandidat za majstora dužan počastiti ručkom. Konačno, novi član mora položiti u cehovsku ladicu 16 ugarskih forinti. Tek ako zadovolji svoje suce majstorskim radom budući član prima se među majstore. Majstor je obavezan zakonito se oženiti, snositi sve općinske poreze i terete, te pokoravati se odredbama. Majstorski rad dužan je izraditi u roku jedne godine dana.

Pravo na obavljanje zanata i držanje šegrti i dječica budućem članu nije dozvoljeno sve dok cehovska skupština ne bude zadovoljna njegovim radom.

Ako se budući član ceha doseljava u grad, dozvolu za rad daje cehovska skupština na temelju predloženog majstorskog svjedočanstva, uzornog života i porijekla. Po pitanju prekršaja koje učine članovi ceha nadležno je gradsko sudište, cehmajstor i ostali majstori.

Za strance koji prodaju čizme izvan uobičajenog vremena tjednog sajma predviđena je kazna, međutim ne spominje se kakova, odnosno u kojem iznosu. Uobičajena je bila pljenidba robe, a njena se vrijednost dijelila između dotičnog ceha i gradske uprave.¹⁰

Udovice majstora uživaju mužev majstorski privilegij dok se ponovo ne udaju. Udaju li se za majstora druge struke gube svoja prava. Ako taj želi ući u ceh dužan je napraviti majstorski rad i platiti tek pola sume određene za pristup cehu, tj. osam ugarskih forinti.

Majstorski sin, prilikom primanja u ceh, dužan je počastiti majstora ručkom i napraviti majstorski rad. Majstorima i udovicama nije dozvoljeno držati više od dva šegrta ili djetića.

Šegrti su dužni zanat učiti pune četiri godine. Četvrte godine imaju pravo na tjednu novčanu naknadu od 10 ugarskih denara. Na kraju naukovanja šegrt dobiva majstorsko odijelo, kako je uobičajeno i u drugim zanatima. Dobiva svjedočanstvo o izučenom zanatu ovjereno cehovskim pečatom za koje plaća jednu ugarsku forintu u cehovsku ladicu. Isti šegrt plaća uobičajenu naknadu djetićima u čiji rad ulazi. Šegrti nakon što postanu djetići dužni su tri godine "vandirati". Njihova tjedna plaća iznosi ne više od trideset dva ugarska denara. Majstori su obavezni pod prijetnjom kazne plaćati djetićima.

Majstor koji primi djetića, a zna da je ovaj pobjegao drugom majstoru kažnjava se sa četiri ugarske forinte. Osim toga dužan je djetića vratiti pravom majstoru. Ako se djetić ne pokori i ne vrati svom majstoru isključuje se iz zanata. Istom kaznom (četiri ugarske forinte) kažnjava se majstor koji potajno pozove ili nagovori djetića da napusti svog majstora. Istu novčanu kaznu snosi i djetić koji pobjegne od majstora.

Šegrti majstora koji nije u cehovskom udruženju primaju se u udruženje samo ako pokažu svjedočanstvo o izučenom zanatu stečenom kod drugog zakonitog majstora. Uvjet za dobivanje svjedočanstva je da cijelu godinu, povrh propisanih godina učenja, rade kod zakonitog majstora.

Ako se dogode svađe između majstora ili djetića, presuđuje i kažnjava cehmajstor s ostalim majstorima. Strankama u sporu dozvoljeno je braniti se pred gradskim sucem, ali bez sramoćenja i nanošenja nepravde cehu. Ako djetići i šegrti pozovu majstora da ih brani, u cehovsku ladicu moraju platiti za svaku skupštinu dvadeset pet ugarskih denara.

Pozivu cehmajstora svi članovi ceha dužni su se odazvati. U protivnom dužni su platiti novčanu kaznu od dvadeset ugarskih denara, a izuzetkom onih koji opravdano izostanu.

Majstoru nije dozvoljeno kupovati kožu na sajmu ili izvan njega bez znanja drugih majstora. Za ovaj prijestup predviđena je globa od četiri ugarske forinte.

Pečatom ceha koji se čuva u ladici cehovske škrinje dozvoljeno je pečatiti dokumente samo sa znanjem svih majstora.

Cehmajstor saziva skupštine ceha četiri puta godišnje. Tada se čitaju odredbe za slučaj da se neki član ne bi pokušao ispričati kako ih je zaboravio ili zanemario. Svaki član dužan je četiri puta godišnje u cehovsku ladicu staviti po dvadeset ugarskih forinti.

Dokument je ovjerio **Nicolaus Zumer**, koprivnički prisežni bilježnik, a osnažen je pečatom grada Koprivnice *feria quarta proxima ante festum Beati Apostoli Matthiae Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo, Septuagesimo, Tertio (20. veljače 1673.)*¹¹ Na donjem rubu, odnosno presavijenom dijelu pergamene zapisano je, vjerojatno rukom gradskog bilježnika kako je 1. ožujka 1673. godine ova listina s pravilima ceha čizmarskih majstora izdana u Sudbenom stolu grada Koprivnice po sucu i senatorima, a u prisustvu koprivničkog vojvode Nikole Natulija i ostalih vijećnika imenovanog grada. Na kraju je ponovo potisan **Nicolaus Zumer** prisežni bilježnik slobodnog kraljevskog grada Koprivnice. Na temelju prethodno iznesenog zaključili smo kako je riječ o originalnom primjerku Pravila koprivničkog čizmarskog ceha iz kojeg je vidljivo da su koprivnički čizmari osnovali ceh 20. veljače 1673. godine.

U HPM čuvaju se i Pravila čizmarskih djetića na hrvatsko jeziku (HPM 11.929). Datacija im je na latinskom jeziku i glasi: (...) *die ultima Mensis octobris /Anno/ Domini Mill: Sexcentesimo, Septuagesimo Tertio" (31.10.1673)*. Ova su Pravila ovjerene cehovskim pečatom na kojem je istaknuta ista, 1673. godina. Nadalje u Zbirci pečatnjaka HPM čuva se pečatnjak koprivničkog čizmarskog ceha iz iste godine (HPM 14.794). U usporedbi sa suhim pečatom na Pravilima koprivničkih čizmarskih djetića postoje neznatne razlike u detaljima. Po mišljenju mr. Marije Šercer riječ je o istom pečatnjaku koji je prepravljen na više mjesta. Jedno od prepravljenih mjesta je i ono na kojem su prvotno bili inicijali G*VC vjerojatno Georgius Vinczay Cehmagister, što se lijepo vidi na suhom pečatu. Na tom mjestu na pečatnjaku naknadno su utisnute zvjezdice. I Pravila čizmarskih djetića i cehovski pečatnjak potvrđuju nam kako je

Pečat koprivničkog
čizmarskog ceha s Pravila
čizmarskih djetića, 1673.
g. (Foto služba HPM)

ceh koprivničkih čizmara bio organiziran već 1673. godine.

Drugi dokument (HPM 10.594) o kojem govorimo je Potvrda pravila koprivničkih čizmara iz 1681. godine. Dokument je pisan latinskim jezikom, na dobro sačuvanom papiru. Pri dnu je otisnut suhi pečat slobodnog kraljevskog grada Koprivnice s istaknutom godinom 1610.

Dokument počinje tekstem kojim **Antonius Vechetti** sudac i senatori slobodnog kraljevskog grada Koprivnice daju na znanje da su im došli u ponedjeljak nakon korizmene nedjelje cehmajstori **Georgius Pribeguich, Paulus Franetich, Laurentius Strikarich, Paulus Amahor, Paulus Chachkouich, Blasius Rastinecz** u svoje ime i u ostale braće čizmara. Majstori su pokazali koprivničkom sucu A. Vechettiju i ostalim senatorima pravila ceha čizmara slobodnoga kraljevskog grada Varaždina. Majstori su ih prepisali s namjerom da im gradski oci dozvole da po istim pravilima djeluju. Zatim se citira samo početak teksta u kojem se navodi ime čizmarskog cehmeštra Michaela.¹³ Slijedi poduži tekst koji govori o koristi cehovskog udruživanja za grad (Koprivnicu).¹⁴ Dalje se navodi da su sudac i senatori potvrdili pravila, koja su im majstori predali, pečatom grada i listinom. Na kraju se kaže kako je posao urađen u Sudbenom stolu slobodnog kraljevskog grada Koprivnice, u ponedjeljak poslije druge korizmene nedjelje (dakle 3. ožujka) tisuću šesto osamdeset i prve godine. Na ovom dokumentu nema potpisa gradskog bilježnika niti je

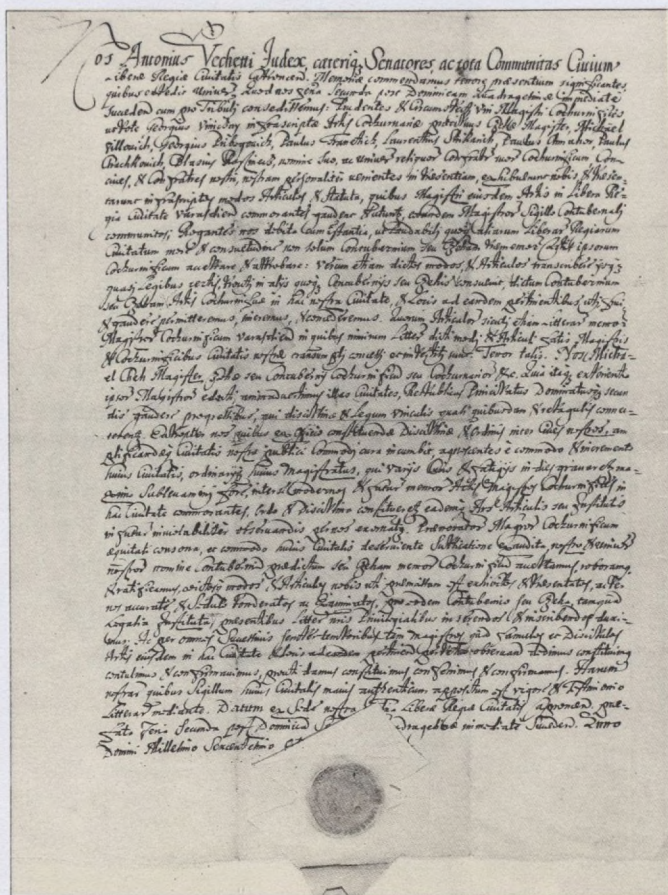
Pečatno polje pečatnjaka
čizmarskog ceha u
Koprivnici, 1673. g.
(Foto služba HPM)

navedeno ime svjedoka.

Pravila koprivničkih čizmara iz 1673. godine i Potvrda pravila iz 1681. godine u tijesnoj su vezi s dokumentom, koji se čuva u Muzeju grada Koprivnice, a u literaturi se navodi pod naslovom: "*Czeski Artikulussi Plemenitoga Czeha chismesinskoga na Horvatski jezik preobrnjeni znachinom kak znutra*".¹⁵ Zbog lakšeg razumijevanja uvjetno ćemo ga zvati "Artikuluši".

Dr. Leander Brozović opravdano je tvrdio, kako su koprivnički čizmari prepisali 1672. godine pravila varaždinskog čizmarskog ceha. Međutim je osnivanje ceha vezao za 1681. godinu. Problem je iznio na sljedeći način: "Prepis pravila varaždinskog čizmarskog ceha predložili su koprivnički čizmari **vu ponedelek po nedeli druge korizme** gradskom sucu Antonu Večetiju i ostalim senatorima grada Koprivnice i potvrđena pravila koprivnički su čizmari **vu ponedelek po druge nedeli korizme** godine 1681. predložili kralju Leopoldu I., sa molbom, da ih kralj potvrdi, što je kralji učinio u Bečkom Novom Mjestu na dan 7. srpnja 1861. godine".¹⁶

Usporedbom teksta "Artikuluša" s Pravilima koprivničkog čizmarskog ceha iz 1673. godine i Potvrdom istih iz 1681. godine uočili smo kako "Artikuluši"¹⁷ unatoč svojoj opširnosti, riječ je o trinaest stranica rukom

Potvrda pravila koprivni-
čkog čizmarskog ceha,
1681.g. (Foto služba HPM)

pisanog teksta, nedostadni kada govore o vremenu osnivanja ceha. Opširno je iznešen način osnivanja ceha i postupak potvrđivanja cehovskih pravila od strane gradskih vlasti, samoga kralja, te njihovo prihvaćanje od strane zagrebačke biskupije i državne uprave u Zagrebu u drugoj polovici 17. stoljeća. Preko opisa stjecanja i potvrđivanja pravila susrećemo se sa imenima mnogih majstora, gradskim sucima i senatorima Koprivnice i Varaždina, zatim visokim plemstvom, crkvenim prelatima i kraljem.

Poticaž za nastanak "Artikuluša", nalazimo u želji koprivničkih čizmaru ili nekoga iz njihove sredine da zabilježe povijest udruge nakon stjecanja kraljevskog privilegija i obavljenog posla "registracije" u Zagrebu 1682. godine. Za postizanje kraljevskog privilegija trebalo je uložiti napor i dodatne materijalne troškove. Trud se koprivničkim čizmarima svakako ispatio jer je stečeni kraljevski privilegij cehu pružao veću pravnu moć.¹⁸

Pokušajmo sagledati postupke koprivničkih čizmaru na temelju teksta "Artikuluša". Tekst počinje formulom intitulacije vladara Mi Leopoldus Z Bosium Miloschum Zebran Rimszki Czesar (...). Dalje se daje na znanje kako su se kralju preko personah Span Erneh obratili cehmeštar Gyurok Viniczay, Mihalj Villovich, Gyurok Pribekovich, Paul Franetich, Lovrencz Strajkarich (!), Paul Chmachor, Andrass Turtkovich, Pavao Chachkovich y Blass Raszincz i drugi čizmari slobodnog kraljevskog grada Koprivnice. Majstori su kralju predali i

Pečat slobodnog kraljevskog grada Koprivnice s oznakom godine: 1610.
S potvrde pravila čizmarskog ceha, 1681. g. (Foto služba HPM)

pokazali dokument s pravilima. Na taj dokument stavljen je pečat grada Koprivnice vu ponedelek po druge nedeli korizme Letta Goszpona 1681 (3. ožujka 1681). Ovdje moramo upozoriti kako iz ovog navoda ne slijedi nužno zaključak da su čizmari stekli pravila te 1681. godine. Spomenute su godine majstori zatražili i dobili dokument od gradske uprave koji im je bio potreban za postupak stjecanja kraljevskog privilegija. Prilog ovoj tvrdnji je Potvrda pravila iz 1681. godine ih HPM.

U tekstu se nadalje tvrdi kako je listina bila napravljena na temelju pravila varaždinskog čizmarskog ceha. Vlarar je udovoljio molbi koprivničkih majstora te je potvrdio njihova pravila. Zatim se prelazi na citiranje taksta u kojem se navodi kako su sucu Antonu Vechetyju i senatorima slobodnoga kraljevskog grada Koprivnice vu ponedelek po nedeli drugi korizme, došli koprivnički čizmarski majstori cehmajstor (podcrtala E.J.) Gyurok Vinczay, Mihaly Villovics, Gyurok Pribegovich, Pavel Franetich, Lovrencz Strikarich, Pavel Chamcsor, Andras Trutkovich, Pavel Chackovich, Blas Raszinez¹⁹. Oni su došli u svoje ime i ime ostale čizmarske braće i predali im tekst pravila kojima se služe majstori čizmarskog ceha u gradu Varaždinu.

Da je prepisivanje pravila bilo obavljeno s dozvolom varaždinskih čizmara i po zakonu potvrđuje dio u tekstu "Artikuluša" koji govori o dolasku i molbi koprivničkih čizmara. Naime varaždinskom čizmarskom cehmajstoru Mihalyu i drugim majstorima istog ceha obratili su se ovi koprivnički čizmari: Juraj Herman, Juraj Viniczay, Ivan Villovich, Mihaly Villovics, Mihaly Hodalim. Na njihovu zamolbu varaždinski čizmari dali su na uvid svoja pravila u kojima varaždinski sudac Juraj Kussen i drugi neimenovani prisežni građani slobodnoga kraljevskog grada Varaždina navode da su im se obratili varaždinski čizmari.

Obratili su ime se vu ponedelek naj blisnessi pred szvetkom Blasenoga Mathiassa Apostola. Bili su to ovi varaždinski čizmari: Ianus Belchich, Jacub Ochardi, MathiasBogovich, Iuraj Benechetich, Iuraj Fodor, Ianuc Medgyessi, Lucach Huzovich, Peter Modroich, Mihaly Blasicsevich, Pavel Klebich, Gaspar Szuilichich,

Ianus magich, Iuraj Spissich. Čizmari su varaždinskom sucu došli s tekstom cehovskih pravila kojima se koriste čizami u gradu Požunu (Bratislava). Varaždinski prisežni građani odlučili su izraditi i potvrditi cehovska pravila za varaždinske čizmari. Zadržali su pravo popravljati, povećavati i mijenjati odredbe u korist grada.²⁰ Slijedi tekst odredbi koje nisu međusobno odvojene.²¹ Pravila varaždinskog čizmarskog ceha bila us napisana i osnažena pečatom grada Varaždina u Ponedelek pred szvetkom Blasenoga Apostola Masthiassa Letta Goszponovoga 1628. (21. veljače) i ovjerena od prisežnog bilježnika grada Varaždina Sztanka Simonicha.

Cehovska pravila su prepisana na koprivničke čizmari u Varaždinu vu Ponedelek najblisnessi po nedeleperve pred fasenszkom Letto Goszpona 1672. (29. veljače). Ovjerio ih je tadašnji prisežni varaždinski bilježnik Andrass Must. Potom je 18. svibnja 1672. listina predana gradsko sucu i senatorima u Sudbenom stolu grada Koprivnice, a činu je prisustvovao, kao se u "Artikulušima" navodi koprivnički vojvoda Nivola Natuli. Tekst je s navedenim datumom potpisao Nikula Zumer, prisežni bilježnik grada Koprivnice.

U "Artikulušima" je zapisano kao su gradske vlasiti prihvatile pravila koprivničkog čizmarskog ceha, međutim nije naznačeno kada i koje godine. Umjesto toga ponavlja se produži tekst koji govori o koristi cehovskog udruživanja.²² Zatim se navodi kako je tekst primljen i potvrđen po zakonu te osnažen pečatom grada Koprivnice u recheni Pondelek po drugi Nedele korizmeni (3. ožujka) 1681. godine. Vjerodostojnost je jamčio, prema tekstu "Artikuluša", Iuraj Mlinarich prisežni bilježnik grada Koprivnice. Iste su godine koprivnički čizmari zamolili vladara, nastavlja tekstopisac "Artikuluša", da im izda kraljevsku potvrdu cehovskih pravila. Oni su tadapredočili, tvrdi on, i koprivničke i varaždinske Liste Privilegiumske nezamazane nezbrisane, (podcrtala E.J.) niti vu koje szvoje sztranke szumlive, dapache presz nikakve falinge y szumlie nemajuče. Vladar je pravila potvrdio i osnažio kraljevskim pečatom u Bečkom Novom Mjestu 7. srpnja 1681. godine. Uz dataciju Bečkom Novom Mjestu 7. srpnja 1681. godine. Uz dataciju navedena su brojna imena uglednika onoga vremena. Među njima spominju se zagrebački biskup Martin Borković i grof Nikola Erdody uz čije ime stoji da je Dalmatinszkoa Horvathskoga y Sclavonskoga Kraljevsvtzh ban.²³

"Artikuluši" završavaju viješću kako su koprivnički majstor predali raljevski privilegij slobodnom i kraljevskom gradu Zagrebu vu obchinzkom szpravischu sztalisev y Redov orszaga za dan deszeti Mezezca maloga Travina 1682. godine. Prethodno je bilo utvrđeno da ova pravila nisu protivna kako državnim tako ni zakonima zagrebačke biskupije. Tekst završava imenom protonotara kraljstva koji je cijeli posao priveo kraju. Bio je to Peter Antolchich.

Nakon teksta "Artikuluša" zabilježeno je drugim rukopisom kako se radi o kopiji kraljevskog privilegija, odnosno prijevodu s latinskog na hrvatski. Ovo je potvrdio potpisom i početom bilježnik Caspar Klobucharics.²⁴

Zadržimo se na onom dijelu "Artikuluša", koji nakon što donosi podatak da su koprivnički čizmari prepisali varaždinska pravila 1672. i predali ih 18. svibnja iste godine na potvrdu Sudbenom stolu grada Koprivnice²⁵, govori kako su pravila bila potvrđena i izdana od gradski vlasti. Moglo bi se zaključiti da su pravila bila izdana tek 1681. kada je vjerodostojnost čina, kako s navodi, jamčio gradski bilježnik Iuraj Mlinarich. Neobično je kako se ime gradskog suca koji je izdao dokument na ovom mjestu ne spominje. Njegovo ime Anton Vechety navedeno je u početnom dijelu "Artikuluša", nakon teksta koji govori da je kralj Leopold I. Odlučio potvrditi pravila koprivničkom čizmarskom cehu. Autor "Artikuluša" je podatke koji se odnose na razdoblje od 1672. do 1681. godine odvojio. A ubacivši rečenični sklop uopćenih formulacija i fraza pokušao nas je uvjeriti kako je u cijelosti izložio postupak. Godina 1681. odnosi e na početak postupka dobivanja kraljevsko privilegija, a ne na godinu osnivanja koprivničkog čizmarskog ceha. Potvrda pravila iz 1681. godine dokaz je da su se majstori čizmarskog ceha uistinu obratili gradskom sucu Vechetyju. Obratili su me se zbog izdavanja dokumenata u svrhu stjecanja kraljevskog privilegija, a ne za izdavanje pravila.

Sve u svemu, malo je vjerojatno kako su koprivnički čizmari čekali devet godina da im gradske vlasti

potvrde pravila. A da su se za nepunu godinu dana i cehovski organizirali i stekli kraljevski privilegij. Prije će biti kako su se cehovski organizirali u roku manjem od godinu dana, nakon što su Sudebnom stolu u Koprivnici predali molbu da im se izdaju pravila.

Tekst "Artikuluša" govori o nizu postupaka varaždinskih i koprivničkih čizmara u vremenu od 1628.²⁶ do 1681. godine. Oni govore i o poduzetim akcijama koprivničkog čizmarskog ceha nakon stjecanja kraljevskog privilegija. Naizmjenično citiranje i prepričavanje, a bez formalnog odjeljivanja teksta, rezultiralo je neujednačenim stilom, pa je sadržaj "Artikuluša" na više mjesta teže razumljiv. Tvrdnji Gašpara Klobučarića da su "Artikuluši" prijevod kraljevskog privilegija, moramo dodati ogradu kako oni nisu doslovna kopija istoga te da su ovjerovljeni cijelo stoljeće kasnije.

Pravila je koprivničkim čizmarima uistinu izdao koprivnički gradski sudac Nicolaus Szaich (...) feria quarta proxima ante festum Beati Apostoli Matthiae Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo, Septuagesimo, Tertio (20. veljače 1673). Cijeli posao oko izdavanja Pravila bio je dovršen nekoliko dana kasnije, 1. ožujka 1673. kako je na rubu perganeme zapisao Nicola Zumer. Valjanost Pravila potvrdio je svojim prisustvom ugledni svjedok, koprivički vojvoda Nicola Natuli.

Koprivnički čizmari su se potrudili da dan osnivanja njihovog ceha (20. veljače 1673). bude u svezi s osnivanjem varaždinskog čizmarskog ceha (21. veljače 1628). Isto su postupili i s danom kada su dobili varaždinska pravila (29. veljače 1672). Na koprivničkim Pravidima to je 1. ožujak 1673. godine. U oba slučaja razlika je od jednog dana razumljiva jer su i 1628. i 1672. bile prijestupne godine.

Analizom i usporedbama Pravila, Potvrde i "Artikuluša" zaključili smo kako je koprivnički čizmarski ceh osnovan 1673. godine. Kraljevski privilegij, ako se oslonimo na podatak u "Artikulušima", ceh je stekao 1681. godine.

Prvi podatak nem neovisno od ovog potvrđuju i Pravila koprivničkih čizmarskih djetića iz 1673. godine i cehovski pečatnjak iz iste godine koji se nalaze u Hrvatskom povijesnom muzeju.

Vrijedno je istaknuti da su nam se u Pravidima, Potvrdi i "Artikulušima" sačuvala imena koprivničkih čizmara koji su prepisali varaždinska pravila 1672., zatim onih koji su osnovali ceh 1673. godine i onih koji su se potrudili steći kraljevski privilegij 1681. godine. K' tome. posredno su sačuvani i podaci o varaždinskom čizmarskom cehu.

Ipak ostaje pitanje: zašto je u "Artikulušima" prešućena 1673. godina, kada su koprivničke gradske vlasti uistinu izdale Pravila? Za sada odgovor možemo samo nagađati. Možda je tome razlog što je naknadno bio prebrisan dio teksta u Pravidima iz 1673. godine, koji je govorio o pravu gradski vlasti da odredbe mogu popravljati, pvečavati i mijenjati u korist grada. Bez sumnje je kako je time originalan dokument izgubio na svojoj vrijednosti. Možda je postao smetnja u trenutku kada su se majstori odlučili moliti dodjelu kraljevskog privilegija. Majstori su ga zato radije prešutjeli nego se njime htjeli koristiti.

BILJEŠKE:

1. Prilog ovog tvrdnji je izložba "Stari zagrebački obrti" održana u Zagrebu prije nekoliko godina u organizaciji Povijesnog muzeja Hrvatske i Muzeja grada Zagreba. Autorica izložbe mr. Maja Šerčer svoja je istraživanja zagrebačkih cehovskih udruga prezentirala u katalogu izložbe kojim smo se ovom prilikom koristili.
2. Marija Šerčer, Stari Zagrebački obrti, Zagreb, 1991, 16
3. M. Šerčer, nav. dj., 16
4. Leander Brozović, Grada za povijest Koprivnice. Školstvo, društva, obrt, trgovina, industrija, poljoprivreda i drugo.
5. L. Brozović, nav. dj., 121
6. Ivan Bach, Najstarija Koprivnička cehovska povelja, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, Koprivnica, 1976, 147
7. Franjo Horvatić, Iz povijesti koprivničkih cehova, Podravski zbornik, Muzej grada Koprivnice, Koprivnica, 1976, 147
8. Dragutin Feletar, Koprivnički čizmarski ceh, Podravski zbornik 79, Muzej grada Koprivnice, 1979, 243 i 244
9. Sveti Mattiha (Matija) apostol i mučenik slavi se 24. veljače, odnosno 25. veljače, ako je godina prijestupna.

Ne treba ga miješati sa sv. Matejem apostolom i evanđelistom koji se štuje 21. rujna. Lexikon der christichen Ikonographie, band 7, Rom-Freiburg-Eien, Herder 1990, 602.

10. Na ovu činjenicu upozorila me je mr. Marija Šercer za što joj se i ovom prigodom zahvaljujem.
11. A. Capelli, Cronologija, Cronografia e Calendario Perpetuo, (VI. izdanje), Milano 1988.
12. Na ovom mjestu datacija je manjkava. Nije navedeno na koju po redu se korizmenu nedjelju misli.
13. Riječ je o varaždinskom cehmeštru.
14. Ovaj tekst nalazi se i u Pravilima iz 1673. godine, u prvom dijelu dokumenta, odnosno prije cehovskih odredbi.
15. U ovom dokumentu pisali su: Leander Brozović, Osnutak čizmarskog ceha u Koprivnici, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, Koprivnica 1946-53., 21. Isti, Građa za povijest Koprivnice. Školstvo, društva, obrt, trgovina, industrija, poljoprivreda i drugo, Koprivnica 1978., 108-154, Dragutin Feletar, Koprivnički čizmarski ceh, Podravski zbornik 79, Muzej grada Koprivnice, Koprivnica 1979., 242-263. U navedenom članku pisac je nastanak "Artikuluša" povezoao s godinom 1681., a kraljevsku potvrdu istih a godinom 1698. U prilogu autor donosi nepouzdan prijepis dokumenata.
16. L. Brozović, Osnutak, 21
17. Koristili smo se kseroks kopijom "Artikuluša" zahvaljujući ljubaznosti prof. Zvonka Hitreca i dr. Zorka Markovića iz Muzeja grada Koprivnice.
18. M. Šercer, nav. dj., 16
19. Prema Potvrdi pravila čizmarskog ceha iz 1681. bili su to: cehmajstor Georgius Viniczay i majstori Michael Villuouich, Georgisđus Pribegouich, Paulus Grancetich, Laurentiuzs Strikarich, Paulus Amahor, Paulus Chachkouich, Balasius rastinecz, Cehmajstor i samo sedam majstora. Ne spominje se Andras Turtkovich.
20. Po našem sudu ova je formulacija bila napisana i u Pravilima ceha koprivničkih čizmara iz 1673. godine. naknadno je temeljito prebrisana, te je na listini skoro cijeli red ostao prazan.
21. Usporedbom odredbi Varaždinskih čizmara koje donose "Artikuluši" na hrvatskom jeziku s onima koprivničkih čizmara na latinskom zaključili smo da su odredbe gotovo iste.
22. Vidi bilješku 14.
23. Osobe koje su nakon utamničenja i pogubljenja Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana imale istaknute uloge u Kraljevstvu.
24. Gašpar pl. Klobučarić bio je koprivnički bilježnik sredinom 18. stoljeća. Leander Brozović, Građa, 45
25. Činu predaje prisustvovao je ugledni koprivnički vojvoda Nicola Natuli/Mikula Natuli (1640-1684), a dokument je zapisao, odnosno ovjerio bilježnik Nicola/Nikola Zumer. U istoj funkciji navedene su ove osobe i Pravilima iz 1673. godine.
26. Varaždinski čizmarskih ceh uistinu je osnovan 1628. godine. Zagrebački kaptolski čizmari preuzeli su njihova pravila. Vidi Rudolf Horvat, Kaptolski cehovi u Zagrebu, Zagreb 1936., 55. Kako su cehovski dokumenti i varaždinskih čizmara datirani blagdanom Sv. Matije za pretpostaviti je da je isti svetac bio zaštitnik obaju cehova.